

Reykjavík, 28. september 2026

Fjárlaganefnd Alþingis
Nefndasvið við Austurvöll

Varðar: Fjárlagafrumvarp fyrir árið 2027

Almennt

Þótt FHG (Fyrirtæki í hótél- og gistiþjónustu) hafi ekki fengið sérstaka umsagnarbeiðni frá nefndinni hafa samtökin kynnt sér frumvarpið og óska eftir að koma eftirfarandi athugasemdum á framfæri við nefndina vegna 1. þingmáls á 158. löggjafarþingi.

Sérstaklega er fjallað um þau atriði frumvarpsins sem snúa beint eða óbeint að hótél- og gistiþjónustu og því starfsumhverfi sem rekstraraðilar í greininni búa við.

Kjarni umsagnar FHG

FHG hvetja löggjafann til að skoða **afnám gistináttaskatts samhliða upptöku náttúrugjalds**. Annars er betra heima setið en af stað farið. Tilgangur gistináttaskattsins er sá sami og tilgangur náttúrugjaldsins. Það kemur skýrt fram í greinargerð frumvarps um gistináttaskatt þegar hann var í upphafi lagður á – sjá [hér](#). Í þingsályktun um ferðamálastefnu til 2030 sem samþykkt var í júní 2024 með stuðningi allra flokka var tillaga um náttúrugjald, en jafnframt kom þar fram að afnám gistináttaskatts yrði skoðað samhliða.

Tillaga fjárlagafrumvarps um krónutöluhækkun gistináttaskatts gengur í **berhögg við** þetta, enda hefur gistináttaskattur ekki áður verið tekinn inn í slíka hækkun þó hann hafi verið hækkaður margfalt á síðustu árum.

Það sendir einnig **sérstök skilaboð** til héraðsrekstraraðila að hækka eigi skatt á gistingu á landi á sama tíma og verulega hefur verið dregið úr skattlagningu gistingar við hafnarbakka landsins, en stigin höfðu verið mikilvæg skref í að jafna samkeppni þar á milli. Skipafarþegar koma einungis til Íslands á háannatíma þegar flestir ferðamenn eru á landinu og bætast við þann mikla fjölda ferðamanna sem heimsækja okkar helstu náttúruperlur.

Ferðaþjónusta á Íslandi er í viðkvæmri stöðu þessi misseri og **mikilvægt er að stjórnvöld vinni með greininni, en ekki gegn henni**. Tekjur ríkis og sveitarfélaga af ferðaþjónustu eru nú þegar verulegar og mikilvægt er að horft sé á heildaráhrif skattlagningar og gjaldtöku á samkeppnishæfni greinarinnar.

Málefni fjárlagafrumvarpsins sem snúa að hótél- og gistipjónustu

Hækkun gistináttaskatts

Í frumvarpinu er gert ráð fyrir að **gistináttaskattur hækki um 5,2% sem hluti af almennri hækkun krónutölugjalda ríkisins**. Á vef Stjórnarráðsins kemur fram að hækkunin eigi að vera í samræmi við verðbólguþá í árslok 2026 samkvæmt þjóðhagsspa Seðlabanka Íslands sem liggur til grundvallar fjárlagafrumvarpinu.

Tekjuáhrif þessara breytinga eiga samkvæmt fjárlagafrumvarpinu að nema **6,5 milljörðum** króna á næsta ári.

Áætlaðar tekjur af gistináttaskatti árið 2027 eru **4,15 milljarðar króna**, en voru áætlaðar 3,96 milljarðar króna í fjárlagafrumvarpi ársins 2026. Á sama tíma eru áætlaðar tekjur af innviðagjaldi skemmtiferðaskipa **0,41 milljarður króna árið 2027**, en 0,93 milljarðar króna voru áætlaðir í tekjur af gjaldinu árið 2026.

Gjaldtaka á ferðamannastöðum

Frumvarpið gerir ráð fyrir **nýrri gjaldtöku á ferðamannastöðum í eigu ríkisins**, með það að markmiði að stuðla að jafnari dreifingu ferðamanna um landið og tryggja réttlát auðlindagjöld. Jafnframt er tilgangur sagður vera að stuðla að verndun náttúrunnar og sjálfbærri nýtingu hennar, sem sé ein af grunnforsendum ferðapjónustu til lengri tíma.

Í umfjöllun um fjárlagafrumvarpið á vef Stjórnarráðsins kemur fram að gjaldið sé í samræmi við stefnuýfirlýsingu stjórnvalda um að taka upp auðlindagjald fyrir aðgang ferðamanna að náttúruperlum Íslands.

Áætlaðar tekjur af hinu nýja gjaldi árið 2027 eru **5 milljarðar króna**.

Hækkun kílómetragjalds

Í fjárlagafrumvarpinu er gert ráð fyrir **4 milljarða króna** auknum tekjum af kílómetragjaldi árið 2027.

Ferðamenn sem hingað koma horfa á heildarkostnað ferðarinnar þegar þeir taka ákvörðun um áfangastað og ferðatilhögun. Hækkun kostnaðar við bílaleigubíla og aðra akstursþjónustu eykur þannig heildarkostnað Íslandsferðar og getur haft áhrif á samkeppnisstöðu Íslands gagnvart öðrum áfangastöðum.

Hækkun virðisaukaskatts á baðlón

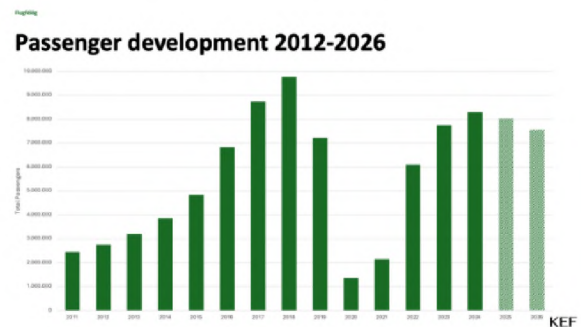
Bláa Lónið hefur um áratuga skeið verið einn af stærstu seglum Íslands sem viðkomustaðar ferðamanna. Velgengni þess hefur ýtt undir uppbyggingu baðlóna víða um land og aukið fjölbreytni í þeirri afþreyingu sem ferðamenn hafa úr að velja.

Fjárlagafrumvarpið gerir ráð fyrir að **starfsemi gufubaða og baðlóna verði færð í efra þrep virðisaukaskatts**. Áætlaðar tekjur af þeirri breytingu árið 2027 nema 4 milljörðum króna.

Staða ferðapjónustunnar í dag

Ferðapjónustan er orðin **ein mikilvægasta útflutningsatvinnugrein Íslands** og skapar miklar gjaldeyristekjur, samhliða því að skapa fjölda starfa víða um land. Í skjóli vaxtar ferðapjónustunnar hefur jafnframt byggst upp fjölbreytt atvinnustarfsemi, meðal annars veitingastaðir og afþreyingarfyrirtæki, sem Íslendingar jafnt sem erlendir ferðamenn njóta góðs af.

Undanfarin misseri hafa hins vegar verið ýmis **merki um veikingu í ferðapjónustu og ýmist stöðnun eða samdrátt á ársgrundvelli**. Þar koma ýmsir þættir til, svo sem óvissa vegna eldgosa, óvissa tengd rekstri íslenskra flugfélaga, sterkt gengi íslensku krónunnar og aukin markaðssetning nágrannalanda okkar á náttúruferðum á norðlægum slóðum. Jafnframt dró um tíma úr opinberu fjármagni til markaðssetningar Íslands sem áfangastaðar. Myndin hér til hliðar sýnir þróun í fjölda ferðamanna um Keflavíkurflugvöll.

Á sama tíma glíma íslensk ferðapjónustufyrirtæki við **hækkandi launakostnað og háan fjármagnskostnað**.

Flestir ferðamenn eru verðnæmir og verð er því einn stærsti þátturinn sem hefur áhrif á val á áfangastað. Aðilar í gístirekstri sjá greinilega hvernig **breytingar á verði geta haft áhrif á eftirspurn og nýtingu**. Skattahækkanir og önnur opinber gjaldtaka auka kostnað við rekstur og hafa þannig áhrif á verð, samkeppnisstöðu og eftirspurn eftir gistingu hér á landi.

Afstaða FHG

Ferðamálastefna til 2030 og stjórnarsáttmáli

Í efnahagskafla **Ferðamálastefnu til 2030**, sem allir flokkar á Alþingi samþykktu samhljóða í júní 2024, var fjallað um breytt fyrirkomulag gjaldtöku af ferðamönnum. Þar var lagt til að **tekið yrði upp náttúrugjald á ferðamannastöðum og samhliða yrði skoðað að afnema gistináttaskatt**, enda hefði upphaflegur tilgangur gistináttaskatts verið að afla tekna til að stuðla að uppbyggingu, viðhaldi og verndun fjölsótttra ferðamannastaða, friðlýstra svæða og þjóðgarða.

Jafnframt var lagt til að tekið yrði upp innviðagjald á skemmtiferðaskip **til að jafna samkeppnisstöðu gistingar ferðamanna í landi og á sjó við Ísland og tryggja hinu opinbera tekjur af slíkum skipum** sem höfðu að verulegu leyti verið undanþegin opinberum gjöldum hér á landi.

B.4

Endurskoðun gistináttaskatts

Markmið → Að jafna samkeppnisstöðu innlendra fyrirtækja í ferðapjónustu og efla samkeppnishæfni og verðmætasköpun.

Ákvæði laga um gistináttaskatt, nr. 87/2011, verði tekin til endurskoðunar með það til hlífðjónar að samkeppnisstaða ólíkra tegunda gististaða hér á landi verði jöfnuð. Kostir þess að auka gistináttaskattinn verði kannaðir í samhengi við endurskoðun á gjalddöku af ferðapjónustu. Samhliða verði hlutdeild sveitarfélaga í gjalddöku af ferðapjónustu tekin til skoðunar.

Markmið laga um gistináttaskatt var að alla tekna til að stuðla að uppbyggingu, viðhaldi og verndun fjölsóttar ferðamannastaða, friðlýstra svæða og þjóðgarða.

Við erlendis múðast sambærileg gjaldtaka jafnan við fjárhæð á hvorn gest á nótt. Undanþágur frá gistináttaskatti eru ekki skal leggja hann á gistingu sem ekki ber virðisaukaskatt. Bent hefur verið á að þörf sé á að endurnmeta hvernig gistináttaskattur nái upphaflegum markmiðum sínum um uppbyggingu og verndun náttúru lands og þjóðar. Almenn skerðir gistináttaskattur samkeppnisstöðu íslenskra fyrirtækja í ferðapjónustu og eykur óhagreiði á milli ólíkra tegunda gististaða.

B.4 — Endurskoðun gistináttaskatts

B.5

Innviðagjald á skemmtiferðaskip

Markmið → Að jafna samkeppnisstöðu innlendra og erlendra fyrirtækja í ferðapjónustu og efla verðmætasköpun sem fjármagn og stuðli að aukinni uppbyggingu innviða í ferðapjónustu.

Samhliða endurskoðun á gjalddöku í ferðapjónustu verði unnin að löggjöf um sérstakt gjald, innviðagjald, sem lagt verði á komur erlendra skemmtiferðaskipa og tekjur af þeirri gjalddöku notaðar til uppbyggingar innviða fyrir ferðapjónustu.

Komur ferðamanna með skemmtiferðaskipum til landsins hefur fjölgað umtalsvert á undanförunum árum. Bent hefur verið á að innvið ferðapjónustufyrirtæki hafa búið við skerta samkeppnisstöðu gagnvart erlendum skemmtiferðaskipum. Erlend skemmtiferðaskip hafa almennt greitt takmarkaða skatta til íslenska ríkisins, helst þjónustugjöld á borð við hafnargjöld til hafnar sjóðs viðkomandi sveitarfélags fyrir að fá að leggja að hryggju, vitagjald og farþegagjald fyrir hvern farþega. Sú breyting varð í janúar 2024 að nú greiða skemmtiferðaskip gistináttaskatt. Bent hefur verið á að heilt yfir felist í þessu ákveðni samkeppnisforskot skemmtiferðaskipa á innlenda ferðapjónustu og mismunur sem erft sé að réttlæta. Farþegar skipanna njóta með líkum hætti íslenskrar náttúru og innviða og aðrir ferðamenn sem eru hér á landi.

B.5 — Innviðagjald á skemmtiferðaskip

D.2

Innleiðing álagsstýringar á áfangastöðum ferðamanna

Markmið → Að stýra og jafna álag á áfangastöðum ferðamanna, svo vernda megi viðkvæma náttúru, menningarminjar og innviði og leitast við að koma í veg fyrir neikvæða upplifun gesta og heimamanna. Þannig sé stuðlað að sjálfbærri þróun áfangastaða.

Fyrirkomulag álagsstýringar verði útfært til að sporna við of miklu álagi og bæta flæði umferðar ferðamanna, þar sem þörf er á. Stutt verði við gerð þolmarkagreininga og hagnýtingu þeirra með skilgreiningu viðmiða um þolmörk, byggt á stefnu hvers staðar með tilliti til ferðamennsku. Á grunni þess verði skilgreint hvaða aðferðir benti til álagsstýringar og þær innleiddar. Skipaður verði starfshópur til að útfæra fyrirkomulag álagsstýringar, þar sem gjaldtaka á fjölsóttar ferðamannastaði komi m. a. til skoðunar. Fyrst um sinn verði horft til ferðamannastaða í eigu og umsjón ríkisins.

Við útfærslu á gjalddöku, sem liggur í álagsstýringu, verði m. a. horft til tillagna úr starfshópi um samkeppnishæfni og verðmætasköpun en þar var bent á að gjalddaka á ferðamannastöðum sé ein af megin aðferðum til virkunar álagsstýringar og vísað til fyrri skýrslna þess efnis. Samstarf hagaðila verði efti eins og kostur er, svo sem hafna, sveitarfélaga og áfangastadastofa til að tryggja betri stýringu á umferð innan svæða.

D.2 — Álagsstýring á ferðamannastöðum

Myndir 2–4. Útdrættir úr Ferðamálastefnu til 2030 um endurskoðun gistináttaskatts, innviðagjald á skemmtiferðaskip og álagsstýringu ferðamanna.

Í stjórnarsáttmála núverandi ríkisstjórnar var horft til þessara breyttu gjalddökuhugmynda og sérstaklega vísað til náttúrugjalds sem fæli í sér auðlindagjald af nýtingu náttúrunnar.

Í fyrirleggjandi fjárlagafrumvarpi er hins vegar lagt til að náttúrugjald verði tekið upp án þess að gistináttaskattur verði afnuminn og að gistináttaskatturinn verði jafnframt hækkaður. Það er ekki í samræmi við það fyrirkomulag sem lagt var upp með í ferðamálastefnu til 2030. FHG styðja í grundvallaratriðum markmið um að þeir sem njóti náttúruauðlinda landsins taki þátt í kostnaði við verndun og uppbyggingu þeirra. Hins vegar er mikilvægt að ný gjaldtaka sé samræmd núverandi gjalddöku af ferðapjónustu og að komið sé í veg fyrir tvísköttun sömu verðmæta.

Gistináttaskattur, náttúrugjald og krónutöluhækkun

Gistináttaskattur hefur ekki áður verið hluti af almennri krónutöluhækkun samkvæmt því fyrirkomulagi sem nú er lagt til, þótt ætla mætti það af umfjöllun um fjárlagafrumvarpið á vef Stjórnarráðsins þar sem segir: „Sem fyrr er gert ráð fyrir hækkun krónutölugjalda milli ára“ og gistináttaskattur sérstaklega talinn upp meðal þeirra skatta sem falla eiga undir þá hækkun.

Gistináttaskattur hefur hins vegar verið hækkaður reglulega frá því hann var fyrst lagður á. Hann var upphaflega **100 krónur** árið **2012**, hækkaði í **300 krónur** árið **2017**, í **600 krónur** árið **2024** og síðast í **800 krónur** í janúar **2025**. Gistináttaskatturinn hefur þannig hækkað verulega á skömmum tíma og FHG telja ekki rétt að bæta við enn einni hækkuninni á sama tíma og stjórnvöld hyggjast taka upp nýtt náttúrugjald sem hefur að markmiði að afla tekna til náttúruverndar og uppbyggingar ferðamannastaða, sem hefur sama markmið og gistináttaskattinum var upphaflega ætlað.

Að mati FHG væri **eðlilegra að samræma þessar tvær gjaldtökuleiðir og afnema gistináttaskatt samhliða upptöku náttúrugjalds**, í samræmi við það fyrirkomulag sem lagt var upp með í ferðamálastefnu til 2030.

Innviðagjald skemmtiferðaskipa

Samkvæmt fjárlagafrumvarpi ársins 2026 voru áætlaðar tekjur af innviðagjaldi skemmtiferðaskipa tæpur milljarður króna. Eftir kynningu þess fjárlagafrumvarps breytti núverandi ríkisstjórn um kúrs og ákvað í kjölfar gagnrýni erlendra skipaútgerða á þann skatt að lækka gjaldtökuna um hátt í helming af því áður hafði verið lagt á, af fyrri ríkisstjórn. Sú gjaldtaka fyrri ríkisstjórnar grundvallaðist á áðurnefndri þingsályktun um ferðamálastefnu til 2030. Í fyrirbyggjandi fjárlagafrumvarpi 2027 eru áætlaðar tekjur af innviðagjaldi árið 2027 um **400 milljónir króna**.

Þetta vekur spurningar um **hvernig samkeppnisstaða gististaða á landi og skemmtiferðaskipa verður metin í heild sinni**, en það var eitt af markmiðum innviðagjaldsins að jafna þessa stöðu.

Í tengslum við skipin er ástæða til að árétta að við breytingu á lögum um gistináttaskatt og innviðagjald, sem tók gildi 1. janúar 2025, var gjaldtöku á slík skip skipt í tvennt.

Annars vegar eru **minni skip, svokölluð leiðangursskip**, sem sigla hringinn í kringum landið á sumrin. Þau voru felld undir gistináttaskatt og greiða þar sömu fjárhæð og hótél í landi, að því gefnu að tveir séu í herbergi. Ef einn er í herbergi greiða leiðangursskipin helmingi minna en hótél á landi. Hins vegar eru það **stærri skemmtiferðaskip** í lengri ferðum sem koma hér við **sem greiða sérstakt innviðagjald**.

Í fjölmiðlaumræðu og í ummælum fulltrúa sumra sveitarfélaga síðustu misseri hefur mátt greina **misskilning um þennan greinarmun**. Fréttir af fækkun leiðangursskipa í sumum byggðarlögum hafa þar verið tengdar innviðagjaldinu.

FHG hafa ekkert á móti þeirri þróun sem skipaferðamennska felur í sér. Vandinn er sá að skipin koma til landsins á háannatíma þegar hámarksfjöldi ferðamanna er á landinu. Þá er mikilvægt að **rekstraraðilar sem bjóða ferðamönnum gistingu sitji við sama borð þegar kemur að greiðslum til hins opinbera**.

Hér er tafla sem sýnir áætlaðar opinberar greiðslur aðila sem bjóða ferðamönnum sem hingað koma gistingu.

SKATTAR OG GJÖLD

Hvernig uppbyggingu viljum við?

Skuggahagkerfið borgar mjög lítið

Hótelskip borga 65 og 90 þús. á herbergi á ári.

Hótelin borga um 2,6 m.kr. pr. herbergi á ári í skatta og skyldur

FHG

Skattspor í gistinguþjónustu				
Samanburður á sköttum og gjöldum hótela, hótelskipa og Airbnb				
	Hótel pr. herb./ár kr.	Skemmtiferðaskip innviðagjald pr. kætu/ár	Ístandsskip gistinguþjónustaskattur max pr. kætu/ár	Airbnb
VSK kr.	1,103,126	42.4%		Undanþegin
Gistinguþjónustaskattur 800 kr.	239,440	9.2%	90,000	Undanþegin
Innviðagjald 2.500 kr. pr. farþega		65,000		
Áfengisskattur	110,740	4.3%		?
Tryggingagjald	190,097	7.3%		?
Fasteignagjald	187,298	7.2%		1/9 m.v. hótel
Staðgreiðsla & útsvar m.v. 24% meðaltal	774,012	29.7%		?
Samtals skattar & gjöld á hvert herbergi kr.	2,604,713	100.0%	65,000	90,000
Ca. 75% skatta og gjalda skila sér til ríkisins og 25% til sveitarfélaga				

Héimagnisting er undanþegin hefðbundnu eftirliti og leyfum. Af uppgöfnum tekjum vegna héimagnistinga greiðist fjármagnstekjuskattur.

Hótelskip drótt störf eru tollfjáls en greiða 210 kr í farþegaþjónustu og komu auk hafnargjalds.

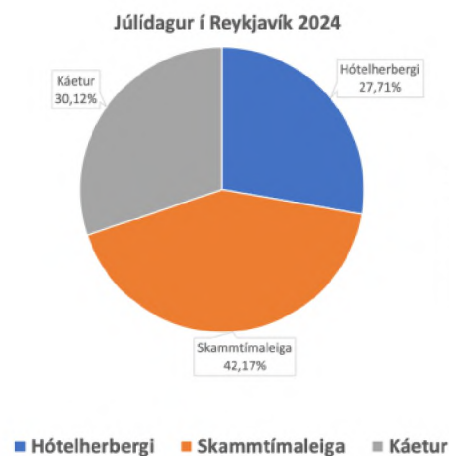
Hótelskip í hringgönguþjónustu um Ísland á sumrin (Íslandsskip) mega vera að hámarki 4 mánuði á ári innan Íslandsskipa lögreglu til að njóta tollfrelsis á vörum sem selðar eru í skipinu.

Skemmtiferðaskip stoppa að meðaltali 13 nætur í Íslandsskipum höfnum yfir sumarið, meðan Íslandsskipin (Íslandsskip) sigla kringum landið allt sumarið.

Tíðvísir er skattgreiðsla hótela bætist tekjuskattur fyrirtæki 20-21% á hagnað. Margn rekstraráðilar eru enn að kíkruðuástandi þar til COVID ákum.

Mynd 1. Samanburður á sköttum og gjöldum hótela, hótelskipa og Airbnb — skattspor í gistinguþjónustu.

Á sama tíma sýnir myndin hér að neðan framboð á herbergjum í Reykjavík á júlídegi 2024. Áætla má að gráa skífan hafi stækkað enn frekar 2025 og 2026 á kostnað þeirra bláu miðað við tölur um komur skemmtiferðaskipa.

Framboðin herbergi í Reykjavík

Framboð	júl.24	hlutföll
Hótelherbergi	5.520	27,71%
Skammtímaleiga	8.400	42,17%
Kætur	6.000	30,12%
	19.920	

Niðurlag

FHG kalla eftir því að stjórnvöld endurskoði áform um 5,2% hækkun gistináttaskatts og skoði þess í stað að afnema skattinn samhliða upptöku náttúrugjalds, í samræmi við upplegg í ferðamálastefnu til 2030.

Fyrirhuguð 5,2% hækkun krónutölugjalda er jafnframt vond skilaboð til almennings og markaðarins í þeirri viðleitni að ná verðbólgu niður. Aðilar á borð við Kópavogsbæ sem og ýmis fyrirtæki hafa stigið fram undanfarið með góðu fordæmi og boðað gjaldskrárhækkanir í samræmi við 2,5% verðbólguþröskulmarkmið Seðlabanka Íslands eða lagt sitt af mörkum í baráttunni við verðbólguna með sambærilegum hætti.

Ferðapjónusta á Íslandi er í viðkvæmri stöðu þessi misseri og **mikilvægt er að stjórnvöld vinni með greininni, en ekki gegn henni**. Tekjur ríkis og sveitarfélaga af ferðapjónustu eru nú þegar verulegar og mikilvægt er að horft sé á heildaráhrif skattlagningar og gjaldtöku á samkeppnishæfni greinarinnar.

Áform um að færa virðisaukaskatt á baðlón í hærra þrep verða vart túlkuð öðruvísi en að stjórnvöld telji rekstur þeirra ekki falla undir ferðapjónustu. Ferðapjónusta er í lægra virðisaukaskattsþrepi á Íslandi, líkt og víðast í Evrópu. Slíkt fyrirkomulag byggist meðal annars á mikilvægi alþjóðlegrar samkeppnishæfni greinarinnar, því að ferðamenn eru hreyfanlegur skattstofn, atvinnusköpun í ferðapjónustu og mikilvægi greinarinnar fyrir byggðafestu og staðbundna uppbyggingu um alla álfuna.

FHG styðja í grundvallaratriðum markmið um að þeir sem njóta náttúruauðlinda landsins taki þátt í kostnaði við verndun og uppbyggingu þeirra. Hins vegar er mikilvægt að ný gjaldtaka sé samræmd núverandi gjaldtöku af ferðapjónustu og að **komið verði í veg fyrir tvísköttun sömu verðmæta**.

FHG telja einnig mikilvægt að löggjafinn búi svo um hnútana að **lög mismuni ekki rekstrarformum** innan sömu greinar í skattalegu tilliti.

FHG lýsa **sig reiðubúin að mæta á fund nefndarinnar** til að ræða umsögnina og fara þess á leit við nefndina að hafa FHG í huga þegar til umræðu eru málefni sem snúa að hótél- og gistiþjónustu og ferðapjónustu í heild sinni. Vinsamlegast sendið boðun á fund nefndarinnar á netfangið: info@fhg.is

Virðingarfyllt,

Björgvin Jóhannesson
formaður FHG